

Rudolf Steiner School Rotterdam

Pestprotocol Rudolf Steinerschool Rotterdam

Op onze school wordt relatief weinig gepest. Toch komt pesten ook bij ons op school voor. In dit document is onze visie op pesten verwoord en staat beschreven wat de stappen zijn wanneer er sprake lijkt te zijn van pesten.

Definitie van pesten

Er is sprake van pesten wanneer een kind herhaaldelijk last heeft van negatieve acties van een ander die specifiek op hem/haar gericht zijn. Je kunt hierbij denken aan fysieke acties, verbale acties, psychologische acties of via moderne media. Vaak is de macht hierbij ongelijk verdeeld.

Plagen of pesten

Het lijkt een grijs gebied: wat is nu plagen en wat pesten? Toch zijn de richtlijnen hiervoor redelijk duidelijk. De duidelijkste richtlijn is dat plagen in het zicht van een leerkracht gebeurt en pesten achter de rug van leerkrachten. Zoals gezegd is pesten structureel op één persoon gericht. Plagen daarentegen gebeurt minder stiekem. Ook is plagen over het algemeen beter verdraagbaar voor beide partijen en gaat het plaaggedrag veel minder ver dan pestgedrag. Vrienden onderling kunnen uitstekend plagen omdat ze elkaar (en elkaars grenzen) goed kennen.

Preventie

In een goed klassen- en schoolklimaat wordt de kans op pesten verminderd. Met behulp van de Kanjertraining doet de school aan preventie:

1. De Kanjerafspraken:
  - a. we zijn te vertrouwen
  - b. we helpen elkaar
  - c. niemand speelt de baas
  - d. niemand lacht uit
  - e. niemand doet zielig
2. Denk goed over jezelf en de ander.
3. Pieker niet in je uppie, maar deel je zorgen met de ander, bij voorkeur met je ouders.
4. Denk oplossingsgericht.
5. Geef op een nette manier je mening en doe je voordeel met kritiek die je krijgt.
6. De school maakt onderscheid tussen onvermogen en onwil.
- 6a. Is er sprake van onvermogen, dan mag deze leerling erop vertrouwen dat hiermee

rekening wordt gehouden. Deze leerling heeft veel te leren in een moeizaam proces. De omgeving heeft daar begrip voor.

6b. Is er sprake van onwil, dan krijgt deze leerling een grens gesteld, ook als dat samengaat met onvermogen. Bij onwil kan geen beroep meer worden gedaan op begrip vanuit de omgeving. Die rek is eruit. Het kan namelijk niet zo zijn dat de omgeving overal rekening mee moet houden, en dat het onwillige kind om wat voor reden dan ook “de eigen gang” mag gaan.

7. Duidelijk schoolbeleid en handhaving ervan.

Signaleren van pesten

Met preventie kan niet altijd worden voorkomen dat pesten zich voordoet. Omdat pesten iets is dat voor leerkrachten vaak niet goed zichtbaar is, is het belangrijk dat de leerkracht en de ouders goed met elkaar samenwerken om ervoor te zorgen dat de sfeer in de klas goed blijft. Dit kan door de leerkracht op de hoogte te stellen indien een kind zich gepest voelt. Hiervoor is het van cruciaal belang dat kinderen hun zorgen leren delen met iemand die zij vertrouwen, zoals hun moeder, vader, leerkracht of medeleerling. Wanneer er sprake is van pesterijen, dan is het belangrijk dat kinderen dat vertellen aan hun ouders en leerkracht. Het melden van een pestincident wordt nooit gezien als 'klikken'.

Naast het melden van pesterijen door leerlingen of ouders, is de school bezig met het invoeren van een digitaal sociaal volgsysteem, het Kanjervolg- en adviessysteem. Leraren vullen dit in van klas 1 t/m 6. Leerlingen gaan hiervoor vanaf klas 5 en 6 twee keer per jaar een vragenlijst invullen. Op deze manier krijgt de school beter zicht op of kinderen zich eenzaam of gepest voelen, daar bang voor zijn, of juist aangeven zelf te pesten.

Melden versus klikken

Onder klikken verstaan wij: het niet noodzakelijk komen melden van 'wangedrag' van een ander kind met de bedoeling om zich ermee te bemoeien of dat specifieke kind op zijn kop te laten krijgen.

In geval van gevaar, geweld, vernieling of diefstal hebben alle leerlingen de plicht dit te melden. Dit wordt niet als klikken gezien! Hierbij moet door het gezag worden ingegrepen om de sfeer en veiligheid op school goed te houden.

Alle partijen verantwoordelijk

De kanjertraining gaat er vanuit dat vrijwel alle kinderen het verlangen hebben een goed mens te willen zijn en in het kader daarvan niet de bedoeling hebben om een ander kind iets 'aan te doen' of te pesten. Toch gaat het wel eens mis. De weg van de mens, en die van het kind in het bijzonder, gaat met vallen en opstaan. Op school gaan wij er van uit dat bij pesten alle betrokken verantwoordelijk dragen: de pester, de gepeste en de 'rest van de klas'. Dit betekent dat de pester bewust moet worden gemaakt van de gevolgen van zijn gedrag, waardoor dit in de meeste gevallen zal stoppen. De gepeste moet worden geholpen in het niet oproepen van pestgedrag en leren hoe daarop te reageren. Wanneer het in zijn/haar kracht komt te staan door het pestgedrag te weren, zal het competentiegevoel van het kind vergroot worden en daarmee iets geleerd hebben waar het zijn leven lang iets aan heeft. Een andere, zeer belangrijke factor is de omgeving, de 'rest van de klas'. Pesten vindt alleen plaats als er kinderen zijn die dit 'leuk vinden', stimuleren of zich in elk geval niet distantiëren van het pestgedrag. De pester zal snel geneigd zijn te stoppen als zijn omgeving

het gedrag afkeurt. Kinderen moet zich bewust worden van al deze 'rollen' en hoe daar op de juiste manier mee om te gaan. Vandaar dat dit in de lessen burgerschap aan de orde komt.

Onkunde/onwil

Wanneer een kind zich 'vergist' en pestgedrag vertoont, dan zal het zijn vergissing recht moeten zetten en proberen niet te vervallen in dezelfde fout. We gaan uit van de behoefte van vrijwel alle mensen om 'het goede' te willen doen. Daardoor zal hoogstwaarschijnlijk het gedrag beteren.

Indien dit niet het geval is, onderscheiden we twee aspecten van elkaar: onkunde en onwil. Is er sprake van onkunde dan krijgt een kind gelegenheid om te leren en het goed te maken. Hier zitten uiteraard grenzen aan. Als het gedrag te vaak en te hevig over de schreef gaat, zal het protocol grensoverschrijdend gedrag in werking worden gesteld. Hierin gaat een kind een traject om gedrag te beteren in samenspraak met de leerkracht, ouders, IB en evt. directie. Meestal leidt dit tot verbetering. Indien dit niet het geval is, wordt het protocol verder gevolgd met in het meest extreme geval schorsing of verwijdering.

Is er sprake van onwil, dus het kind geeft aan bewust de bedoeling tot pestgedrag te hebben, dan vindt een gesprek met het kind, leerkracht, ouders en directie plaats. Het kind wordt toegang tot de eigen klas ontzegd tot het gesprek gevoerd is. Wanneer ouders de bedoeling van hun kind niet steunen, is er ruimte voor een plan tot verbetering. Na opstellen van dit plan, waarmee het betreffende kind instemt, krijgt het weer toegang tot de klas. Dit moet dan wel binnen gestelde tijd tot verbetering leiden. Steunen de ouders de verkeerde bedoeling van hun kind wel, dan zal de school aangeven geen perspectief te zien in verdere samenwerking.

In de praktijk komt deze situatie zeer zelden voor. Het is echter in groot belang dat deze grenzen gesteld worden, in het belang van de schoolveiligheid voor iedereen met goede wil.

Samenvatting van stappen bij vermoedelijk pestgedrag

1) Wanneer u vermoedt dat uw kind gepest wordt, is het van belang om goed uit te zoeken wat er precies gebeurt, hoe vaak het gebeurt en wat de rol (het gedrag) van uw kind is.

2) Indien het van aanhoudende aard is en dus al een tijdje aan de gang (=een kenmerk dat het om pesten gaat) maak dan direct een afspraak met de leerkracht. Ouders en leerkrachten hebben samen de verantwoordelijkheid om een goede en veilige klassensfeer te bewaken. Leerkrachten en ouders hebben hierin elkaars hulp nodig.

3) De leerkracht gaat bij een melding of andere signalen uitzoeken wat er precies aan de hand is. Als er sprake blijkt van pestgedrag, onderneemt de leerkracht actie: De pester zal bewust gemaakt worden van de gevolgen en met de ouders wordt doorgesproken hoe het kind daarbij geholpen kan worden. Het gepeste kind wordt geholpen om pesten te leren voorkomen en dit wordt met diens ouders besproken. De 'rest van de klas' wordt op zijn verantwoordelijkheden gewezen. De leerkracht volgt nauwlettend hoe dit zich ontwikkelt. In de meeste gevallen zal dit tot verbetering leiden.

4) Verbetert de situatie niet, dan is er sprake van extreem gedrag/ te grote zorgvraag van de pester. In dit geval wordt het traject 'onkunde/onwil' (zie hierboven) ingezet, met in het uiterste geval de schorsings- en verwijderingsprocedure.

Bijlage: Nadere toelichting Kanjertraining

Uitwerking Kanjerafspraken:

1) We zijn te vertrouwen

Als je zorgt dat je te vertrouwen bent dan gaan leerlingen graag met je om. Tevens krijg je van leerkrachten meer vrijheid, want die weten dat het waarschijnlijk toch goed zal aflopen. Dit leidt uiteindelijk tot meer zelfstandigheid.

2) We helpen elkaar

Met behulpzaam zijn wordt enerzijds het praktische helpen bedoeld. Anderzijds wordt er gedoeld op het helpen om anderen zo goed mogelijk tot hun recht te laten komen (bijv. Het niet aanmoedigen van ongewenst gedrag bij anderen).

3) Niemand speelt de baas

Leerlingen zijn ten opzichte van elkaar niet de baas. Dat betekent dat er niet over anderen bepaald wordt. Daaronder valt ook het gebruiken van armen en benen t.o.v. elkaar, het straffen van een medeleerling.

De leerkracht is op school 'de baas/het gezag' en de ouders zijn dat thuis.

4) Niemand lacht uit of geeft benzine aan slecht gedrag

Naast het uitlachen van anderen valt hieronder ook het negatief aanmoedigen van andere leerlingen om iets te doen dat niet mag, andermans negatief gedrag verergeren en klikken.

5) Niemand doet zielig

Niemand doet zielig, of niemand blijft zielig. Hiermee wordt niet bedoeld dat kinderen geen pijn of verdriet mogen hebben. Iemand die pijn heeft of verdrietig is, vertoont ander gedrag dan iemand die zielig 'doet'. Dit uit zich vaak in plotseling heel opzichtig afzonderen, soms overdreven boos, anderen uitlokken om naar hun toe te komen en toe te geven, klikken/ overdreven focussen op (gedrag van) anderen, of voor elk wissewasje naar een leerkracht gaan. De bedoeling is dat leerlingen in hun kracht staan en met elkaar leren praten als iets hen niet lekker zit. Uiteraard zijn leerkrachten er om te helpen als kinderen er niet uit komen. Leerlingen moeten het dan wel willen oplossen.

De verschillende 'rollen' in geval van pesterijen

De kanjertraining onderscheidt vier soorten groepsgedrag van elkaar, symbolisch weergegeven met petjes in de kleuren: wit, zwart, rood en geel.

Ons doel is een sfeer van 'vertrouwen' te creëren.. Bij een sfeer van vertrouwen, worden de kanjerafspraken toegepast. Deze zijn voor kinderen eenvoudig te begrijpen en omvatten vrijwel elke soort gedrag. Het petjesverhaal gaat over kwaliteiten van kinderen, waarbij vertrouwen de basis is. Iedereen bezit deze in meer of mindere mate. Ga maar na bij jezelf na. Wanneer het vertrouwen echter weg valt, en er geen goede sociale sfeer hangt, krijg je een straatcultuur, en veranderen de kwaliteiten in onacceptabel gedrag.

Vertrouwen (met autoriteit/gezag)	Wantrouwen (autoriteit/gezag valt weg of is minder aanwezig)
Witte pet: te vertrouwen. Behulpzaam. Durft kwetsbaar te zijn en tegelijk stevig in de eigen schoenen staand. Hoeft niet met anderen mee te lopen. Eigen opvatting.	Witte pet: te vertrouwen. Behulpzaam. Durft kwetsbaar te zijn en tegelijk stevig in de eigen schoenen staand. Hoeft niet met anderen mee te lopen. Eigen

ledereen mag er zijn: jij en ik. Ik ben baas over mezelf en mijn eigen gedrag.	opvatting. ledereen mag er zijn: jij en ik. Ik ben baas over mezelf en mijn eigen gedrag. <i>Ik ben +, jij bent +.</i>
Zwart-witte pet: te vertrouwen, stevig figuur met leiderskwaliteiten.	Zwarte pet: speelt de baas, bepaalt, luistert niet of slecht, pest. <i>Ik ben +, jij bent –.</i>
Rood-witte pet: te vertrouwen, personen met humor en vaak scherp sociaal inzicht.	Rode pet: lacht uit, maakt overal een grap van, moedigt wangedrag zwarte pet aan. Loopt mee met zwarte pet, maar laat hem vallen wanneer zwarte pet door autoriteit aangesproken wordt. <i>Ik ben –, jij bent –.</i>
Geel-witte pet: te vertrouwen, bescheiden en rustig.	Gele pet: trekt terug. Zondert (soms opzichtig) af. <i>Ik ben –, jij bent +.</i>

Wit is het 'gewenste' soort groepsgedrag, omdat het uitgaat van een goed zelfgevoel en een goed gevoel over anderen. Kinderen met veel 'wit' gedrag hebben over het algemeen het beste zelfbeeld en kennen het minste angst. Als wit combineert met andere kleuren (bijv. Rood-wit) dan is er ook niets aan de hand, zolang er duidelijke autoriteit aanwezig is. Deze kinderen zijn sneller vatbaar voor ongewenst gedrag wanneer de autoriteit weg valt. Het gebruik van de kanjertraining stimuleert het 'witte gedrag' zodat kinderen een goed gevoel krijgen over zichzelf en hun omgeving. Uiteraard betekent dit niet dat er geen humor, leiderschap of bescheidenheid mag zijn. De kracht zit in de matiging en 'niet té' worden. Als het 'té' wordt, dan krijgen we de sfeer van wantrouwen, de straatcultuur waar het recht van de sterkste geldt.

De leerkracht kan zijn taal en strengheid afstemmen op het gedrag van een leerling. Vertoont een kind zwarte-petgedrag (niet luisteren), dan zal een leraar sneller in straattaal reageren, omdat het kind dit dan makkelijker herkent en eerder oppakt. Dat betekent kort, helder, commanderend. Roept het gedrag van een kind veel vertrouwen op, dan zal de toon van de leerkracht vriendelijker en gelijkwaardiger zijn.

Autoriteit/straatcultuur

In het kader van deze visie op groepsgedrag, valt of staat een prettige sfeer dus bij autoriteit (in de klas de leerkracht) en erkenning daarvan. Als dit aanwezig is, is er geen reden voor wangedrag. De leerkracht waarborgt hiermee immers een veilige sfeer waarin voor iedereen plek is.

Een straatcultuur is anders. Hier is geen vanzelfsprekende veiligheid. Daar moet je dus zelf voor je veiligheid zorgen. In een straatcultuur geldt het recht van de sterkste. Zo nodig

domineer je anderen, loop je mee of trek je je terug (conform het 'petjesgedrag' bij wantrouwen).

Op school is autoriteit en dus een cultuur waarin sprake is van wederzijds respect; jij mag er zijn en ik ook.

Uitspreken van een conflict

Conflicten komen overal wel eens voor. Wanneer kinderen het conflict willen oplossen dan is dit meestal snel gebeurd. In bepaalde gevallen kunnen kinderen dit onder toezicht van een leerkracht zelf doen. In andere gevallen is leiding van een leerkracht nodig om iets uit te spreken. Uitgangspunt is: een oplossing zoeken die beide partijen recht doet. Indien nodig zoekt de leerkracht met alle betrokkenen uit wat er precies aan de hand is. Er wordt ook rekening gehouden met de rol van de omgeving (evt. aanmoedigend of uitdagend gedrag). Bij herhaaldelijk grensoverschrijdend gedrag wordt het vertrouwen in het gedrag van een leerling (tijdelijk) verminderd. Dit kan betekenen dat een leerling onder verscherpt toezicht komt te staan en minder vrije bewegingsruimte krijgt. Uiteraard kan dit vertrouwen en dus de vrijheid bij positief (gewenst) gedrag weer groeien. Bij ernstigere gevallen worden evt. verdere (bovenstaande) maatregelen getroffen.